

на 53. Закона о библиотечкој дјелатности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 52/01 и 112/08), Влада Републике Српске, на сједници од 12. октобра 2011. године, донијела је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О РАЗРЈЕШЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА НАРОДНЕ И УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Љиља Петровић-Зечић, професор српског језика и књижевности, разрјешава се дужности вршиоца дужности директора Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-2471/11
12. октобра 2011. године
Бања Лука

Предсједник
Владе,
Александар Џомбић, с.р.

На основу члана 53. став 4. Закона о библиотечкој дјелатности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 52/01 и 112/08), члана 18. став 3. Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", број 68/07), члана 12. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 41/03) и члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 118/08), Влада Републике Српске, на сједници од 12. октобра 2011. године, донијела је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ ДИРЕКТОРА НАРОДНЕ И УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1. Љиља Петровић-Зечић именује се за директора Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске, на период од четири године.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 04/1-012-2-2470/11
12. октобра 2011. године
Бања Лука

Предсједник
Владе,
Александар Џомбић, с.р.

1984

На основу члана 87., а у вези са чланом 86. став 4. Закона о здравственој заштити ("Службени гласник Републике Српске", број 106/09) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08 и 11/09, 74/10 и 86/10), министар здравља и социјалне заштите доноси

П РА В И Л Н И К

О ПРОГРАМУ И ПОСТУПКУ ПОЛАГАЊА СТРУЧНОГ ИСПИТА

Члан 1.

Овим правилником прописују се програм и поступак полагања стручног испита здравственог радника и здравственог сарадника, садржај и начин вођења евиденција о извођењу приправничког стажа.

Члан 2.

(1) Стручни испит здравствени радник полаже након обављеног приправничког стажа по Програму који се налази у Прилогу број 1 овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Стручни испит здравствени сарадник полаже након обављеног приправничког стажа по програму који прописује здравствена установа у којој се приправник оспособљава за самосталан рад.

Члан 3.

(1) Здравствена установа води посебну евиденцију за приправника на обрасцу приправничке књижице, који се налази у Прилогу број 2 овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Овлашћени здравствени радник, односно здравствени сарадник уписује у приправничку књижицу дио обављеног програма приправничког стажа и овјерава га својим потписом.

(3) Почетак и завршетак приправничког стажа овјерава директор здравствене установе гдје је почет приправнички стаж, својим потписом и печатом.

Члан 4.

(1) По истеку приправничког стажа здравствени радник и здравствени сарадник обавезан је да положи стручни испит у року од три мјесеца.

(2) Пријаву за полагање стручног испита приправник подноси Министарству здравља и социјалне заштите (у даљем тексту: Министарство) на обрасцу који се налази у Прилогу број 3 овог правилника и чини његов саставни дио.

(3) Уз пријаву за полагање стручног испита подносилац пријаве подноси сљедеће доказе:

а) овјерен препис дипломе, односно увјерења о стеченој стручној спреми,

б) овјерену приправничку књижицу,

в) доказ о уплати трошкова за полагање стручног испита и

г) извод из матичне књиге вјенчаних за лица која су промијенила презиме.

(4) Пријава са документацијом из става 3. овог члана подноси се најкасније десет дана прије полагања стручног испита.

(5) На основу пријаве и приложених доказа о испуњавању утврђених услова министар здравља и социјалне заштите (у даљем тексту: министар) доноси рјешење којим се одобрава полагање стручног испита.

Члан 5.

(1) Уколико здравствени радник или здравствени сарадник из оправданих разлога не положи стручни испит у року од три мјесеца, дужан је да у року од осам дана по истеку оправданих разлога поднесе Министарству захтјев да му се одобри полагање стручног испита.

(2) Оправдани разлози у смислу става 1. овог члана су болест, смрт члана уже породице, тежа болест члана уже породице и друго.

(3) Уз захтјев из става 1. овог члана подносилац захтјева дужан је да поднесе доказе.

(4) Министар рјешењем одлучује о полагању стручног испита у случајевима из става 1. овог члана.

Члан 6.

(1) На основу рјешења о одобрењу полагања стручног испита предсједник Комисије за полагање стручног испита (у даљем тексту: Комисија) одређује вријеме и мјесто када ће приправник приступити полагању стручног испита.

(2) О времену и мјесту полагања стручног испита приправник се обавјештава писано, најкасније пет радних дана прије полагања стручног испита.

Члан 7.

(1) Трошкове полагања стручног испита сноси подносилац захтјева.

(2) Министар рјешењем прописује висину трошкова полагања стручног испита.

Члан 8.

(1) Стручни испит се полаже пред Комисијом, коју именује министар.

(2) Испитна Комисија састоји се од предсједника и чланова Комисије.

(3) Предсједник и чланови Комисије могу имати једног или више замјеника.

(4) Предсједник, чланови Комисије и њихови замјеници именују се на период од двије године из реда истакнутих стручњака.

(5) Истакнути стручњаци из става 4. овог члана су научни и стручни радници, доктори медицине, доктори стоматологије, магистри фармације, дипломирани правници и стручњаци других занимања који имају најмање пет година радног искуства у струци из области која је предмет стручног испита.

(6) Министар рјешењем прописује висину накнаде за учешће чланова Комисије у току испитног поступка.

Члан 9.

(1) Комисија има секретара и записничара на испиту.

(2) Секретара Комисије и записничара именује министар.

(3) Секретара Комисије именује министар на период од двије године.

(4) Секретар Комисије може имати замјеника.

Члан 10.

(1) Секретар Комисије је дужан да:

а) утврди испуњеност услова за полагање стручног испита и припреми управни акт;

б) утврди идентитет кандидата;

в) упозна кандидата који је приступио полагању стручног испита са његовим правима и обавезама, временом трајања испита и начином понашања за вријеме полагања испита.

(2) Административно-техничке послове у обради пријаве која се односи на полагање стручног испита и попуњавања увјерења о положеном стручном испиту обављају намјештеници Одјељења за правне и опште послове у Секретаријату Министарства.

Члан 11.

(1) О полагању стручног испита води се записник, у који се уписује: састав Комисије, датум и мјесто одржавања испита, име и презиме кандидата, постављена питања и оцјена успјеха кандидата.

(2) Записник сачињава записничар Комисије.

(3) Записник потписују предсједник Комисије, чланови Комисије и записничар Комисије.

(4) Образац о полагању стручног испита налази се у Прилогу број 4 овог правилника и чини његов саставни дио.

Члан 12.

(1) Након завршеног испита Комисија одлучује о успјеху кандидата.

(2) Коначан успјех кандидата на испиту оцјењује се према приказаном знању.

(3) Комисија одлучује о успјеху кандидата оцјеном "положио стручни испит" или "није положио стручни испит".

(4) Оцјену о постигнутом успјеху Комисија утврђује већином гласова, а саопштава је предсједник Комисије.

Члан 13.

(1) Приправник који не покаже задовољавајуће знање из одређене области полаже поправни испит из те области, у року од 30 дана од дана полагања испита.

(2) Ако приправник у року одређеном у ставу 1. овог члана не приступи поправном испиту без оправданог разлога, сматраће се да испит није положио.

(3) Кандидат који не постигне задовољавајући успјех на поправном испиту понавља цијели испит.

Члан 14.

Приправник који није положио стручни испит може испит поново полагати по истеку 60 дана од претходног полагања.

Члан 15.

(1) Ако приправник не приступи полагању стручног испита или прије почетка полагања изјави да одустаје од испита, сматраће се да испит није полагао.

(2) Ако приправник одустане од већ почетог испита, сматраће се да испит није положио.

(3) Почети испит може се одгодити ако се приправнику у току испита деси акутна болест.

(4) О одгађању испита Комисија одлучује већином гласова.

Члан 16.

(1) Одгођени испит приправник може наставити најраније у року од 30 дана, а у изузетним случајевима у року од 90 дана од дана доношења одлуке о одгађању испита.

(2) Ако приправник у року из става 1. овог члана не приступи полагању одгођеног испита, сматраће се да испит није положио.

Члан 17.

Здравственом раднику, односно здравственом сараднику који је положио стручни испит издаје се увјерење о положеном стручном испиту на прописаном обрасцу, који се налази у Прилогу број 5 овог правилника и чини његов саставни дио.

Члан 18.

(1) Стручни испит нису дужни да полагају здравствени радници и здравствени сарадници који имају 20 година радног искуства у струци или 30 и више година радног искуства.

(2) Стручни испит нису дужни да полагају запослени здравствени радници који имају звање доктор наука.

Члан 19.

Запослени који је послје положеног стручног испита стекао виши степен стручне спреме од степена за који је положио стручни испит, да би могао обављати послове чије је обављање условљено вишим степеном стручне спреме, обавезан је да положи стручни испит у оквиру стечене стручне спреме.

Члан 20.

(1) Запослени који је положио стручни испит у оквиру друге струке ослобађа се полагања испита по овом правилнику под условом да програм тог испита у основу одговара програму из члана 3. овог правилника.

(2) Запослени који је положио стручни испит у другим установама, а програм у основу није једнак програму из члана 3. овог правилника полагаће разлику дијела испита који утврди министар рјешењем.

Члан 21.

Здравствени радник и здравствени сарадник који је приправнички стаж обавио у иностранству може полагати стручни испит уколико програм за обављање приправничког стажа садржајем одговара програму у складу са овим правилником.

Члан 22.

(1) Здравственом раднику и здравственом сараднику који је положио стручни испит у иностранству стручни испит ће се признати под условом да је приправничким стажом обухваћен програм приправничког стажа у складу са овим правилником.

(2) Приправнички стаж обављен у другој земљи признаће се и под условима прописаним посебним споразумом.

Члан 23.

Приправник који је почео обављање приправничког стажа прије ступања на снагу овог правилника обавиће приправнички стаж и полагасти стручни испит у складу са правилником према којем је почео обављање приправничког стажа.

Члан 24.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о приправничком стажу и стручном испиту здравствених радника и здравствених сарадника ("Службени гласник Републике Српске", бр. 19/93, 28/01 и 34/04).

Члан 25.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 11/03-020-29/11
3. новембра 2011. године
Бања Лука

Министар,
Др **Ранко Шкрбић**, с.р.

Прилог број 1

ПРОГРАМ
ПРИПРАВНИЧКОГ СТАЖА ЗДРАВСТВЕНИХ
РАДНИКА

Члан 1.

(1) Овим програмом уређују се општи и стручни дио за здравствене раднике са високом и средњом стручном спремом којим се прописује градиво и литература из којих приправници полажу општи и стручни испит за рад у здравственој установи, те практичан рад у примјени метода и поступака на свим нивоима здравствене заштите.

(2) Приправнички стаж обавља се у оквиру времена утврђеног за поједине области у складу са овим програмом.

Члан 2.

(1) Програм приправничког стажа обухвата превентивне, дијагностичке, терапијске, оперативне и рехабилитационе вјештине и знања које приправник треба да савлада у току приправничког стажа.

(2) Програм приправничког стажа за здравственог сарадника прописује здравствена установа у којој се приправник оспособљава за самосталан рад.

Члан 3.

(1) Приправнички стаж обавља се у здравственој установи која испуњава следеће услове:

а) обавља одређене послове здравствене дјелатности, према захтјеву појединог дијела програма приправничког стажа за приправнике,

б) у обављању послова у здравственој дјелатности из тачке а) овог члана учествује здравствени радник, односно здравствени сарадник који има најмање исти степен стручне спреме и најмање три године радног искуства у струци и

в) има потребну медицинску и техничку опрему за успјешно спровођење програма предвиђеног оспособљавања према захтјевима савремене медицине.

(2) Дио приправничког стажа према прописаном програму за одређену област може се обавити и у другом правном лицу.

Члан 4.

(1) Приправнички стаж обавља се у здравственој установи у редовно радно вријеме.

(2) Здравствена установа ће омогућити обављање приправничког стажа здравственом раднику и здравственом сараднику.

(3) Приправнички стаж обавља се по правилу без прекида.

(4) Приправнички стаж може се прекинути у оправданим случајевима, с тим да се приправнички стаж продужава за онолико времена за колико је прекид трајао.

(5) Оправдани прекид приправничког стажа у смислу става 4. овог члана је болест, породилско одсуство, смрт члана уже породице и тежа болест члана уже породице.

(6) О настављању приправничког стажа одлучује здравствена установа у којој је приправнички стаж почет.

Члан 5.

(1) Програм приправничког стажа састоји се из општег и стручног дијела.

(2) У оквиру општег дијела програма врши се провјера знања кандидата из:

а) основа уставног уређења,

б) радних односа,

в) прописа о здравственој заштити о здравственом осигурању, лијековима, медицинским средствима и апотекарској дјелатности и

г) прописа о пензијском и инвалидском осигурању.

(3) У оквиру стручног дијела врши се провјера знања здравственог радника, односно здравственог сарадника за самосталан рад у здравственој установи.

I - ОПШТИ ДИО ПРОГРАМА

Члан 6.

(1) Програм испита из општег дијела обухвата:

а) основе уставног уређења,

б) радне односе,

в) прописе о здравственој заштити, здравственом осигурању, лијековима и медицинским средствима и апотекарској дјелатности и

г) прописе из пензијско-инвалидског осигурања.

(2) Основи уставног уређења:

а) градиво:

1) појам Устава,

2) поступак за промјену и доношење Устава,

3) људска права и основне слободе,

4) однос Устава и других правних норми,

5) Устав и уставно уређење Босне и Херцеговине;

б) надлежност и односи између институција Босне и Херцеговине и ентитета;

в) Парламентарна скупштина (састав, избор, мандат, начин одлучивања и надлежности);

г) Предсједништво (избор, мандат, састав и надлежности);

д) Савјет министара (именовање, мандат, састав и надлежности);

ђ) основна начела Устава и темељи уставног уређења Републике Српске:

1) писмо, језик и државна обилежја у Републици Српској;

2) уставна концепција и уставно регулисање уставних права и слобода (лична права и слобода, политичка права и слободе, уставне надлежности, посебна права и слободе, остваривање и заштита људских права и основних слобода),

3) права и дужности Републике,

4) Народна скупштина Републике Српске (избор, надлежности и начин рада),

5) Вијеће народа (избор и надлежности),

б) предсједник Републике (избор, надлежност, мандат, имунитет и акти које доноси);

е) Влада Републике Српске (избор, састав, надлежности и акти које доноси);

ж) правни извори:

- 1) Устав Републике Српске,
- 2) Устав БиХ и
- 3) Општи оквирни споразум за мир у БиХ.
- (3) Радни односи:
  - а) градиво:
    - 1) заснивање радног односа,
    - 2) услови за заснивање радног односа,
    - 3) радна књижица,
    - 4) пробни рад,
    - 5) приправници, волонтери,
    - 6) радни односи на одређено и неодређено вријеме,
    - 7) распоређивање радника,
    - 8) радно вријеме:
      - пуно, скраћено, прековремени рад,
      - прерасподјела радног времена,
      - ноћни рад,
      - једнократно и двократно, рад у смјенама,
    - 9) одмори и одсуства:
      - одмор у току дана, дневни, седмични, годишњи одмор,
      - плаћено и неплаћено одсуство,
      - мировање радног односа;
  - б) правни извори:
    - 1) Закон о раду и
    - 2) Општи колективни уговор.
- (4) Здравствена заштита:
  - а) градиво:
    - 1) обезбјеђење здравствене заштите,
    - 2) начела здравствене заштите,
    - 3) права и обавезе грађана и пацијената,
    - 4) нивои здравствене заштите,
    - 5) врсте здравствених установа и услови за почетак рада,
  - б) радно вријеме у здравственој установи,
  - 7) надзор над радом у здравственој установи,
  - 8) органи здравствене установе,
  - 9) статут здравствене установе,
  - 10) финансирање здравствене установе;
  - б) правни извори:
    - 1) Закон о здравственој заштити и
    - 2) Закон о систему јавних служби.
- (5) Здравствено осигурање:
  - а) градиво:
    - 1) обавезно здравствено осигурање (осигураници),
    - 2) права из обавезног здравственог осигурања,
    - 3) лично учешће осигураних лица у трошковима здравствене заштите и
  - б) литература:
    - 1) Закон о здравственом осигурању.
- (6) Лијекови и медицинска средства:
  - а) градиво:
    - 1) дефиниције, подјеле, класификације,
    - 2) стављање у промет,
    - 3) производња и промет на велико,
    - 4) испитивање и контрола квалитета,
    - 5) фармацеутски облици и операције,
    - 6) рецепт, листе лијекова,
    - 7) фармакопеја, стручна литература,
    - 8) евиденције, извјештаји,

- 9) фармаковигиланца, материовигиланца;
- б) правни извори:
  - 1) Закон о лијековима и медицинским средствима,
  - 2) Закон о сузбијању и спречавању злоупотребе опојних дрога,
  - 3) Закон о евиденцијама и статистичким истраживањима у области здравствене заштите,
  - 4) Закон о хемикалијама и
  - 5) Закон о биоцидима.
- (7) Апотекарска дјелатност:
  - а) градиво:
    - 1) апотекарска дјелатност, фармацеутска здравствена заштита,
    - 2) промет на мало, апотека и специјализована продавница, организација рада,
    - 3) апотекарски радници и дјелокруг њиховог рада, радно вријеме,
    - 4) припрема и издавање лијекова,
    - 5) добра апотекарска пракса,
    - 6) основи казних одредаба из предметног закона;
  - б) правни извор:
    - 1) Закон о апотекарској дјелатности.
- Литература за ст. (6) и (7):
  - Национална политика лијекова,
  - Стратегија у области лијекова,
  - Добра апотекарска пракса.
- (8) Пензијско и инвалидско осигурање:
  - а) градиво:
    - 1) осигураници (утврђивање својства осигураника),
    - 2) доприноси,
    - 3) права из пензијско-инвалидског осигурања,
    - 4) права по основу инвалидности:
      - 1) појам инвалидности,
      - 2) повреда на раду,
      - 3) професионалне болести,
      - 4) превенција инвалидности;
  - б) литература:
    - 1) Закон о пензијском и инвалидском осигурању.

II - СТРУЧНИ ДИО ПРОГРАМА

Члан 7.

(1) Програм стажа из стручног дијела обухвата практичан рад здравственог радника у примјени метода и поступака по нивоима здравствене заштите и обавља се у оквиру прописаног времена.

(2) Програм стручног дијела испита из става 1. овог члана односи се на:

- а) здравствене раднике високог образовања и
- б) здравствене раднике средњег образовања.

II-1. Здравствени радник високог образовања:

- а) доктор медицине

Члан 8.

(1) Програм приправничког стажа доктора медицине траје годину дана и обухвата знања и вјештине које су означене на ниже наведени начин:

- а) знања:

- 1) репродукује (означено са Р);

- б) вјештине:

- 1) посматра (означено са П) и

2) изводи (означено са И), колико пута (означено бројем уз одговарајућу скраћеницу).

(2) Програм приправничког стажа обухвата:

а) Примарна здравствена заштита са организацијом здравственог система и важећим законодавством	71 дан;
б) Спроводи у служби хитне медицинске помоћи у дому здравља	21 дан,
в) Педијатрија	35 дана,
г) Гинекологија.....	35 дана,
д) Интерна медицина.....	42 дана,
ђ) Општа хирургија	42 дана,
е) Неуропсихијатрија	21 дан,
ж) Пнеумофтизиологија	14 дана,
з) Оториноларингологија	7 дана,
и) Заразне болести	7 дана,
ј) Офталмологија	7 дана,
к) Физикална медицина и рехабилитација.....	14 дана,
л) Судска медицина	7 дана,
љ) Хигијенско епидемиолошка заштита.....	21 дан,
м) Кожне и венеричне болести.....	14 дана,
н) Социјална медицина	7 дана
укупно:.....365 дана.	

а) Примарна здравствена заштита са организацијом здравственог система и важећим законодавством (71 дан)

Знања:	Вјештине:
Р - репродукује	П - посматра
И - изводи	
Познавање специјалистичких налаза и њихова правилна интерпретација	Р
Познавање предности кућног лијечења и њега	Р
Принципи палијативне њега	Р
Познавање правних оквира здравственог система	Р
Познавање мјеста и улоге породичне медицине у систему здравствене заштите Републике Српске	Р
Познавање Међународне класификације болести и стања у здравственој заштити	Р
Познавање принципа вођења медицинске документације, евиденције, етичких и правне посљедице (права и укључење пацијената)	Р
Познавање принципа комуникације са специјалистичким и другим службама (нпр. патронажна служба) и правилан начин упућивања укључујући и критеријуме за упућивање код специјалисте	Р
Познавање принципа комуникација са другим службама ван здравственог система, невладиним организацијама	Р
Познавање примарне превенције, дијагностике, диференцијално дијагностичких процедура, принципа лијечења, рехабилитација и други поступци са болесницима који се појављују у ординацији породичне медицине	Р
Познавање мјера рационалног прописивања лијекова за одређене болести и поремећаје здравља	Р
Познавање начела оцјењивања радне способности у смислу привремене спријечености за рад усљед болести, повреде и осталих поремећаја здравља	Р
Познавање медицинских принципа у раном дијагностиковању незаразних болести	Р
Познавање могућности и домета превентивне дјелатности	Р
Познавање водича добре медицинске праксе за најчешћа обољења и стања у ПЗЗ (шећерна болест, КВБ, рак, плућне болести и друго)	Р
Узимање анамнестичких података у ординацији породичне медицине	И-20х
Објективни преглед болесника	И-20х

Систематски превентивни преглед одраслог са испитивањем ризичног понашања	И-10х
Припрема обољелог и повријеђеног за транспорт	И-3х
Обрада и преврјање хируршке ране	И-5х
Постављање уринарног катетера	И-5х
Брис носа и гуше	И-2х
Инјекције (интрадермално, супкутано, интрамускуларно и интравенски)	10х свака
Вакцинисање по програму вакцинације	И-5х
Снимање и читавање ЕКГ-а	И-20х
Демонстрација употребе инхалатора пацијентима	И-5х
Начела рационалног прописивања лијекова за одређене болести и стања	И-20х
Писање рецепата	И-20х
Препознавање нежељених терапијских ефеката и њихово отклањање	И-5х
Интерпретација и примјена лабораторијских налаза	И-20х
Интерпретација и примјена радиографских налаза	И-20х
Интерпретација и примјена налаза ултразвука	И- 5х
Комуникација са специјалистичким службама и правилан начин упућивања, укључујући и критеријуме за упућивање код специјалисте	И-10х
Писање упутница специјалисте	И-20х
Вођење медицинске документације болесника (здравствени картон)	И-10х
Оцјењивање радне способности у смислу привремене спријечености за рад усљед болести, повреде и осталих поремећаја здравља	И-10х
Писање дознака, отварање боловања и издавање потврда о привременој спријечености за рад	И-10х
Издавање љекарског увјерења и повредне листе	И-5х
Пружање хитне помоћи (у здравственој установи, ван здравствене установе и у току транспорта)	И-5х
Методе медицинске помоћи код срчаног застоја, престанка дисања, акутних тровања, топлотног удара, дехидратације, опекотина	И-5х
Планирање и обављање кућних посјета	И-5х
Комуникација са пацијентом и његовом породицом у амбуланти, кућној посјети	И-10х
Вођење умирућег болесника	Р 2х
Преглед умрлог	Р 2х
Издавање умрлице	Р 2х
Принципи хигијенско-епидемиолошке заштите	
Уставно уређење Републике Српске, Закон о здравственој заштити Републике Српске	Р
Радни односи и пензијско осигурање	Р

в) Педијатрија (35 дана)

Знања:	Вјештине:
Р - репродукује	П - посматра
И - изводи	
Познаје принципе здравственог васпитања за новорођенчад, дојенчад и адолесценте	Р
Познаје принципе систематског здравственог надзора дјете - посебно дојенчади, дјете пред упис у школу и адолесцената	Р
Познаје принципе посебне заштите према факторима ризика по здравље, а посебно код акутних (масовна незаразна обољења) и заразних обољења (посебно АИДС-а)	Р
Познаје методе ране дијагностике и препознавања наведених обољења	Р
Овладава знањима и вјештинама важним за правовремено постављање дијагнозе, као и скрининг методама	Р

Упознаје методе правовременог и ефикасног лијечења најчешћих стања, обољења и повреда	Р	Кућна посјета дјетету с хроничним обољењем	П-2х
Овладава принципима пружања хитне медицинске помоћи повријеђеним и обољелим у здравственој установи, изван здравствене установе и током транспорта	Р	г) Гинекологија (35 дана)	
Упознаје принципе кућног лијечења обољеле и повријеђене дјече		Знања:	Вјештине:
Упознаје законске индикације за медицинску рехабилитацију	Р	Р - репродукује	П - посматра
Овладава индикацијама за коришћење консултативних специјалистичких и конзилијарних прегледа	Р	И - изводи	
Познаје индикације за лабораторијске, рендген, ЕКГ, ултразвучне и друге помоћне дијагностичке методе	Р	Гинеколошка анамнеза	И-20х
Познаје индикације за упућивање на болничко лијечење	Р	Гинеколошки преглед	И-10х
Овладава принципима прописивања лијекова, санитарског материјала и помоћних медицинских средстава у складу са фармакотерапијском доктрином	Р	Формирање гинеколошке историје	И-5х
Познаје водиче добре клиничке праксе за најчешћа обољења и стања (астма, шећерна болест, хипертензија, гојазност, акутни гастроинтестинални поремећаји)	Р	Дијагностичке процедуре у гинекологији	И-5х
Познаје главне облике ризичног понашања у адолесценцији (пушење, алкохолизам, наркоманија, прерана полна активност)	Р	Гинеколошке мале хируршке интервенције	И-2х
Систематски преглед здравог дојенчета	И-10х	Гинеколошке операције	П-2х
Систематски преглед предшколског дјетета	И-10х	Преоперативна припрема и постоперативна њега и терапија	Р
Систематски преглед школског дјетета	И-10х	Инфламаторне промјене у малој карлици	Р
Систематски преглед адолесцента	И-10х	Рано откривање малигнути обољења гениталних органа	П-10х
Мјерење тјелесне масе, тјелесне висине и обима главе и упоређивање са стандардима (графиконима) раста	И-20х	Малигноми гениталних органа	Р
Пројена дентиције	И-20х	Контрацепција и непосредна посткоитална контрацепција	Р
Пројена стадијума полног сазријевања	И-20х	Јувенилна гинекологија	Р
Испуњавање здравственог картона	И-5х	Хитна стања у гинекологији	П-5х
Провјеравање уредности вакцинација (у здравственој књижици и картону дјетета)	И-10х	Акушерска анамнеза	И-5х
Објашњавање родитељима (и дјечи) о значају вакцинација	И-10х	Акушерски преглед	И-5х
Давање писаног савјета за исхрану дојенчета, потхрањеног и гојазног дјетета	П-10х	Формирање акушерске историје	И-5х
Практична примјена оралних, супкутаних и интрамускуларних вакцина	И-15х	Дијагноза трудноће	И-5х
Индивидуални здравствено-васпитни рад са адолесцентима	П-5х	Поремећаји у раној трудноћи	Р
Групни здравствено-васпитни рад са адолесцентима	П-2х	Вођење нормалне трудноће	Р
Анамнеза и преглед болесног дојенчета	И-10х	Припрема труднице за порођај	И-5х
Анамнеза и преглед болесног предшколског и школског дјетета	И-10х	Вођење нормалног порођаја	И-10х
Анамнеза и преглед болесног адолесцента	И-10х	Вођење патолошког порођаја	П-5х
Узимања бриса гуше	И-10х	Пуерперијум (бабињаре)	Р
Директни отоскопски преглед	И-10х	Крварење у раној и касној трудноћи	П-2х
Индиректни отоскопски преглед	П-5х	Хитна стања у акушерству	П-5х
Прописивање рецепта	И-15х	Акушерски (опстетрички) шок	П-2х
Писано упутство за оралну рехидрацију	П-3х	д) Интерна медицина (42 дана)	
Тумачење резултата хематолошких и биохемијских анализа	И-10х	Знања:	Вјештине:
Тумачење резултата рендгенских и ултразвучних прегледа	П-10х	Р - репродукује	П - посматра
Писање упута за консултативни преглед - физијатра, ОРЛ, офталмолога и других специјалности	И-5х	И - изводи	
Кућна посјета дјетету с акутним обољењем	П-2х	КАРДИОЛОГИЈА (десет дана)	
		Интернистичка анамнеза и физикални преглед у кардиолошкој пријемној амбуланти	И-20х
		Регистровање и интерпретација ЕКГ-а	И-20х
		Мјерење артеријског притиска	И-20х
		Ултразвучни преглед срца	П-20х
		Давање парентералне терапије	П-10х
		Кардио-пулмонална реанимација	П (И)
		Праћење пацијената до коронарне јединице и његово збрињавање	П
		Убацавање привременог пејс мејкера	П
		ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЈА И ЕНДОКРИНОЛОГИЈА (десет дана)	
		Интернистичка-гастроентеролошка анамнеза у пријемној амбуланти	И-20х
		Интернистички-гастроентеролошки физикални преглед	И-20х
		Дијагностика и терапија гастроентеролошких болести	П-10х
		Лијечење улкусне болести	Р
		Хитна стања у гастроентерологији	П
		Интернистичка-ендокринолошка анамнеза у пријемној амбуланти	И-20х
		Интернистички-ендокринолошки физикални преглед	И-20х

Дијагностика и терапија ендокринолошких болесника	П-20х
Лијечење шећерне болести	Р
Хитна стања у ендокринологији	П

НЕФРОЛОГИЈА И ХЕМАТОЛОГИЈА (десет дана)

Интернистичка - нефролошка анамнеза у пријемној амбуланти	И-20х
Интернистички - нефролошки физикални преглед	И-20х
Дијагностика и терапија нефролошких болесника	И-20х
Хемодијализа	П-10х
Хитна стања у нефрологији	П

Реуматологија и клиничка имунологија (пет дана)

Интернистичка - реуматолошка анамнеза у пријемној амбуланти	И-20х
Интернистички - реуматолошки физикални преглед	И-20х
Дијагностика и терапија реуматолошких обољења	И-20х
Системске болести везивног ткива и њихово лијечење	Р-10х
Хитна стања у реуматологији	П

ђ) Општа хирургија (42 дана)

Знања: Р - репродукује	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Хируршка анамнеза		И-20х
Клинички преглед дојке		И-15х
Клинички преглед абдомена		И-20х
Палпација периферних артерија и артерија врата		И-15х
Дигитални преглед ректума и простате		И-5х
Хируршке операције		П-2х
Ендотрахеална интубација и општа анестезија		П-2х
Протокол преоперативне припреме		Р
Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације		Р
Збрињавање ургентних хируршких стања		П-5х
Криотиреоидектомија и трахотомија		Р, П
Торакоцентеза код хемато-пнеумоторакса и пнеумоторакса		П-2х
Хируршка обрада инфекција коже и поткожног ткива (дренажа апсеса, инцизија парицијума), узимање бриса ране		И-3х
Постављање еластичног завоја		И-2х
Преврцање ране и уклањање конача		И-10х
Примарна обрада мање и средње ране		И-5х
Вађење доступних страних тијела		И-2х
Давање локалне анестезије		И-2х
Заустављање крварења - привремена хемостаза		Р (И-2х)
Обрада мањих опекотина		И-2х
Обрада већих опекотина		П-2х
Лабораторијске анализе и радиолошки прегледи у хируршкој дијагностици		Р
Протокол дијагностике и ургентног третмана неурохируршких повреда		Р
Венепункција, давање инфузија		И-10х
Давање и. м. инјекција		И-10х
Асистирано дисање амбу балоном и маском		И-2х
Оксигенотерапија		П-2х
Припрема за транспорт до друге здравствене установе		Р
Назогастрична сукција		И-2х
Клизме		П-2х

Пункција плуралне шупљине	П-2х
Постављање уринарног катетера	И-2х
Привремена имобилизација	И-5х

е) Неурологија и психијатрија (21 дан)

Знања: Р - репродукује	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Неуролошка и психијатријска анамнеза у пријемној амбуланти		И-20х
Неуролошки преглед		И-10х
Психијатријски интервју		И-10х
Дијагностика и терапија психијатријских и неуролошких болесника		П-10х
Лијечење акутних психоза		Р
Хитна стања у неурологији и психијатрији		П
Систематски превентивни преглед одраслог са испитивањем ризичног понашања		П

ж) Пнеумофизиологија (14 дана)

Знања: Р - репродукује	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Интернистичка - пулмолошка анамнеза у пулмолошкој пријемној амбуланти		И-10х
Интернистички - пулмолошки физикални преглед		И-10х
Интерпретација спирометријског налаза		И-10х
Интерпретација налаза гасних анализа		И-10х
Очитавање РТГ снимка срца и плућа		Р-10х
Давање терапије и. в.		И-5х
Давање инхалаторне терапије		И-5х
Бронхоскопија		П-5х
Дијагностика и лијечење туберкулозног болесника		И-5х

з) Оториноларингологија (седам дана)

Знања: Р - репродукује	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Оториноларниголошка анамнеза		И-10х
Клинички ОРЛ преглед		И-10х
Клинички преглед ува и усне шупљине		И-10х
Хируршке операције у ОРЛ		П-2х
Испирање спољашњег ушног канала		5х
Ендотрахеална интубација и општа анестезија		П-2х
Протокол преоперативне припреме		Р
Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације		Р
Збрињавање ургентних стања		П-5х
Криотиреоидектомија и трахотомија		Р, П
Хируршка обрада инфекција у ОРЛ (дренажа апсеса, инцизија), узимање бриса ждријела		И-3х
Вађење доступних страних тијела		И-2х
Лабораторијске анализе и радиолошки прегледи у ОРЛ		Р
Протокол дијагностике и ургентног третмана ОРЛ повреда		Р

и) Заразне болести (седам дана)

Знања: Р - репродукује	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Анамнеза у амбуланти за инфективне болести		И-10х
Физикални преглед заразног болесника		И-10х
Интерпретација лабораторијских налаза		И-10х
Интерпретација налаза лумбалне пункције		И-10х
Дијагностика и лијечење хепатитиса		И-5х
Ургентна стања у заразним болестима		Р

ј) Офталмологија (седам дана)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Офталмолошка анамнеза у амбуланти		И-10х
Клинички офталмолошки преглед		И-10х
Клинички преглед ока		И-10х
Хируршке операције у офталмологији		П-2х
Протокол преоперативне припреме		Р
Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације		Р
Збрињавање ургентних стања у офталмологији		П-5х
Хируршка обрада инфекција у офталмологији, узимање бриса ока		И-3х
Вађење доступних страних тијела		И-2х
Одређивање висуца		Р
Протокол дијагностике и ургентног третмана офталмолошких повреда		Р
Мјерење очног притиска		И-5
к) Физикална медицина и рехабилитација (14 дана)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Анамнеза у амбуланти физикалне медицине и рехабилитације		И-10х
Клинички преглед у физикалној медицини и рехабилитацији		И-10х
План рехабилитације и праћење ефеката лијечења		И-10х
Терапијски модалитети у физикалној медицини и рехабилитацији		П-2х
л) Судска медицина (седам дана)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Обдукције, сачињавање обдукционог налаза		И-1х
Класификација и квалификација механичких, физичких и токсичких повреда		Р
Упознаје се са одредбама кривичног закона, о раду доктора који непосредно обавља здравствену дјелатност		Р
Упознавање са радом доктора - судског вјештака		П
љ) Хигијена и епидемиолошка заштита (21 дан)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Упознавање са основним принципима и мјерама у вези са хигијеном исхране		П
Упознавање са школском хигијеном, хигијеном рада, отклањањем отпадних материја		П
Основи заштите од јонизујућег зрачења		П
Снабдијевање становништва здравом водом за пиће		П
Спровођење анкета о водним објектима, домаћинствима и школама		И-1х
Узимање и слање на преглед узорака ваздуха, воде, намирница и предмета опште употребе		И-15
Врши епидемиолошка извиђања и епидемиолошке анкете		И-3х
Упознаје се са прописима и њиховом практичном примјеном у спречавању и сузбијању заразних болести		П
Познаје основе обавезне имунизације, серопродифилakse, хемиопродифилakse, клицоноштво		Р
м) Кожне и венеричне болести (14 дана)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Анамнеза у амбуланти за кожне и полне болести		И-5х
Методологија дијагностике и лијечења најчешћих кожних обољења		И-5х

Методологија дијагностике и лијечења болести које се преносе полним путем	И-5х
Принципи епидемиолошког приступа болестима које се преносе полним путем	И-5х
Дерматоскопски преглед	И-5х
Мале хируршке интервенције у дерматологији	П-2х
Ургентна стања у дерматологији	Р

н) Социјална медицина (седам дана)		
Знања:	П - посматра	Вјештине: И - изводи
Р - репродукује		
Упознавање са основним принципима организације здравствене заштите Републике Српске		Р
Упознавање са принципима организације примарне здравствене заштите		Р
Праћења и проучавања здравственог стања становништва и израда одговарајућих елабората		П
Методје планирања и програмирања у здравству		П
Упознавање и сарадња у изради планова и програма и њиховој евалуацији		И-1х
Упознавање са основима здравствене статистике и практично примјењивање		Р
Упознавање са елементима за процјену квалитета здравствене заштите и здравственог стања становништва		Р
Упознавање са елементима за процјену квалитета здравствене заштите и здравственог стања становништва		Р
Упознавање са мјестом и улогом здравственог васпитања у здравственој заштити и овладавање методологијом здравствено-васпитног рада у свакодневnoj пракси		Р
Упознавање са основним концептом организације здравствене дјелатности, нормативима и стандардима у раду здравствене службе и основима економије у здравственој заштити		Р

б) магистар фармације**Члан 9.**

(1) Програм приправничког стажа магистра фармације траје годину дана и обухвата:

- а) израду и издавање лијекова - 300 дана (апотека):
  - 1) упознавање са просторијама и опремом апотеке,
  - 2) упознавање са организацијом рада у апотеци, обавезама и одговорностима здравствених радника, те са основним начелима етике и деонтологије,
  - 3) упознавање са законским прописима који регулишу апотекарску дјелатност,
  - 4) упознавање са законским прописима који регулишу стављање лијекова и медицинских средстава у промет,
  - 5) упознавање са циљевима добре апотекарске праксе,
  - 6) упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за апотеке,
  - 7) упознавање са фармакотерапијом (фармакотерапијске групе, фармацеутски облици, фармацеутски еквиваленти, фармацеутске алтернативе, интеракције, нежељена дјеловања),
  - 8) упознавање са фармакографијом и законским прописима који регулишу начин прописивања и издавања лијекова, са контролом исправности рецепта и његовом обрадом,
  - 9) упознавање са листама лијекова из обавезног осигурања и обавезама њихове примјене,
  - 10) издавање лијекова који имају режим издавања на рецепт и упознавање са обавезом давања упутства у вези са прописаним лијеком,
  - 11) издавање лијекова који имају режим издавања без рецепта и упознавање са обавезом давања упутства везаног за лијек који се издаје,

- 12) контрола доза и израчунавања дјечје дозе,
- 13) упознавање са инкомпатибилностима и интеракцијама лијекова, те праћењем нежељених дејстава лијекова и пријављивањем истих Агенцији за лијекове и медицинска средства БиХ,
- 14) израде свих облика магистралних припремака, контрола доза и компатибилности прописаних супстанци, као и оправданости примјењених комбинација, избора амбалаже, сигнирање, формирање цијене и издавање израђених припремака,
- 15) израда и издавање лијекова који садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања,
- 16) вођење лабораторијског дневника,
- 17) упознавање са законским прописима који регулишу производњу и промет лијекова који садрже опојне дроге, начином наручивања, чувања, прописивања и издавања лијекова који садрже опојне дроге,
- 18) упознавање са чувањем, складиштењем и издавањем лакозапалјивих и лакоиспарљивих супстанци,
- 19) упознавање са законским прописима који регулишу области хемикалија и биоцида,
- 20) упознавање и издавање других производа који се према законским прописима могу прометовати у апотеци,
- 21) упознавање са савјетодавном улогом магистра фармације при избору, примјени и чувању лијекова који се могу издавати без рецепта, као и производа наведених у тачки 20,
- 22) упознавање и вођење прописаних евиденција у апотеци, кроз књиге или/и компјутерски (рокови трајања лијекова, евиденције о лијековима који садрже опојне дроге, лијекови издати на рецепт приватне здравствене установе, потрошња лијекова итд.),
- 23) упознавање са административним пословима у апотеци, вођење обавезних евиденција о промету лијекова и пословања у апотеци,
- 24) упознавање са пријављивањем уочених неправилности на лијеку (рекламације),
- 25) поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
- 26) упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење;
- б) контрола и испитивање лијекова - 30 дана (контролна лабораторија):
- 1) упознавање са законском регулативом која дефинише ову област,
- 2) упознавање са смјерницама добре лабораторијске праксе,
- 3) упознавање са организацијом рада, те са опремом и прибором у контролној лабораторији,
- 4) упознавање са фармакопејским методама које се примјењују у контроли квалитета лијекова, те са значењем и примјеном радних и референтних стандарда у аналитици лијекова,
- 5) израде реагенаса, индикатора и волуметријских раствора,
- 6) контроле квалитета љековитих супстанци,
- 7) контроле квалитета лијекова израђених у апотеци и галенској лабораторији,
- 8) испитивања стабилности лијекова,
- 9) вођење евиденција у лабораторији,
- 10) поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
- 11) праћење стручне литературе из подручја аналитике лијекова;
- в) израда и издавање лијекова - 35 дана (болничка аптека):

- 1) упознавање са простором и организацијом рада у болничкој апотеци,
- 2) упознавање са улогом магистра фармације као дијела тима у погледу фармакотерапије у болници,
- 3) упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за болничку апотеку,
- 4) упознавање са фармакотерапијским групама лијекова који се најчешће или искључиво примјењују у болничком лијечењу, њиховим фармацеутским облицима, љековитим супстанцама, завојним и лабораторијским материјалом, те са начином чувања и складиштења у болничкој апотеци,
- 5) наручивање лијекова и издавање на захтјев болничких одјела,
- 6) израда свих облика магистралних и галенских лијекова према прописима фармакопеје или другим признатим и важећим прописима за потребе болнице, укључујући израду стерилних припремака,
- 7) израда инфузионих раствора (уколико их болничка аптека израђује),
- 8) вођење прописаних књига евиденција,
- 9) вођење лабораторијског дневника,
- 10) упознавање са фармакоинформатиком и примјеном у болничкој апотеци,
- 11) упознавање са административним пословима у апотеци, вођење обавезних евиденција о промету лијекова и пословања у апотеци,
- 12) поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски) и
- 13) упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење.

в) доктор стоматологије

Члан 10.

Програм приправничког стажа за доктора стоматологије траје годину дана и обухвата:

- а) Превентивна и дјечја стоматологија .....60 дана
 б) Ортопедија вилица .....30 дана
 в) Болести зуба и ендодонција .....70 дана
 г) Парадонтологија и орална медицина .....55 дана
 д) Стоматолошка протетика .....70 дана
 ђ) Орална и максилофацијална хирургија .....70 дана
 е) Социјална медицина .....10 дана
- укупно: .....365 дана.

1) Превентивна стоматологија

У примарној превенцији приправник се кроз све стоматолошке дисциплине, приоритетно у области дјечје стоматологије обучава у обављању:

- здравственог васпитања за очување и подизање оралног здравља са посебном пажњом на поједине добне групе (исхрана, орална хирургија, флуор профилакса и друго),

- систематског здравственог надзора у области обољења уста и зуба, а нарочито одојчади, мале дјеце, пред упис у школу, за вријеме школовања, радника на радним мјестима са повећаним ризиком по здравље уста и зуба, трудница и друго,

- специфичне заштите у односу на личну хигијену, одређене факторе ризика по здравље људи, а нарочито код акутних и заразних обољења, посебно сиде,

- превентивно-терапијских мјера у спречавању обољења уста и зуба, посебно програма заливања фисура.

У оквиру стоматолошке здравствене заштите упознаје се са законима и прописима и другим актима донесеним на основу закона (посебно Закона о флуорисању воде за пиће), упознаје методе и овладава методама систематских прегледа и санације у области стоматологије, здравствено-васпитног рада и учествује у њиховој примјени.

Упознаје се са посебним програмима превентивне стоматолошке заштите и учествује у њиховом спровођењу.

2) Дјечја стоматологија

Приправник се упознаје са прегледом, дијагностиком и планом терапије обољења уста и зуба код дјече (у вријеме млијечне, мјешовите и сталне дентиције), заштитом пулпе, материјалима за испуне, вађењем млијечних и сталних зуба код дјече, првом помоћи у области дјечје стоматологије, дијагностиком и терапијом повреда зуба, дијагностиком и терапијом херпетичног стоматита, дијагностиком гингивита и терапијом катаралног гингивита код дјече.

3) Ортопедија вилица

Приправник се упознаје са етиологијом неправилности орофацијалног система, клиничком дијагностиком, распрострањеношћу малоклузије. Посебно се упознаје са примјеном превентивних мјера у циљу спречавања малоклузија у доба трудноће, одојчета, млијечне и мјешовите дентиције са примјеном интерцептивних мјера (брушења зуба код принудних загрижаја) и са терапијом блажих форми малоклузија (миофункционалне вјежбе са и без помагала, подвеза браде, примјена вестибуларне плоче и друго). Упознаје се са разним терапијским методама у лијечењу неправилности стоматогнатног система.

4) Болести зуба и ендодонција

Приправник се упознаје са прегледом, дијагностиком и планом терапије обољења зуба, припремом каријесних кавитета за испуне (препарације кавитета I - V класе), заштитом пулпе, пуњењем кавитета класичним и савременим материјалима, обликовањем, полирањем испуна, израдом инлеја, дијагностиком обољења пулпе и пародонцијума и њиховим лијечењем и првом помоћи у области болести зуба, могућностима одржавања постигнутог терапијског ефекта.

5) Парадонтологија и орална медицина

Приправник се упознаје са узроцима парадонтопатија и болести уста и распрострањеношћу ових обољења, савладава превентивне мјере у области парадонтопатије, дијагностику парадонтопатија и болести уста и секундарну превенцију параденталних обољења, упознаје се са могућностима хируршког лијечења парадонтопатија и манифестација системских обољења у усној дупљи, биолошким и биохемијским тестовима у дијагностици обољења меких ткива уста.

6) Стоматолошка протетика

6.1.1. Фиксна протетика

Приправник се упознаје са дијагностиком и планирањем фиксно-протетичке надокнаде у пуном и прекинутом зубном низу, припремним поступцима прије протетичког лијечења, брушењем зуба носача за крунице, узимањем отисака савременим отисним масама, регистрацијом висине загриза, контролом фиксно-протетичких радова прије фасетирања, цементирањем флексно-протетичких радова, његом и заштитом брушних зуба, одстрањивањем дотрајалих фиксно-протетичких радова, планирањем и фиксно-протетичком припремом преосталих зуба за парцијалну протезу.

6.2.1. Мобилна протетика

6.2.2. Тотална протеза

Приправник се упознаје са планирањем и припремом за израду тоталне протезе, клиничким поступцима израде тоталне протезе с обзиром на различите методе узимања отисака, контролним прегледима пацијената, репаратуром тоталне протезе, различитим методама подлагања тоталне протезе.

6.2.3. Парцијална протеза

Приправник се упознаје са планирањем и припремом за израду парцијалне протезе с обзиром на биолошку вриједност зуба сидрења и пренос снаге мастикације, клиничким поступцима израде парцијалне протезе, контролним прегледима пацијената са парцијалном протезом (хиџијенски аспекти, утицај на мека ткива, зубе сидрења и друго), репаратуром парцијалних протеза, лабораторијским поступцима израде протетичких надокнада.

7) Орална хирургија

Приправник се оспособљава за дијагностику обољења уста и зуба која захтијевају орално-хируршке интервенције, постављање индикација и контраиндикација за вађење зуба и друге орално-хируршке захвате и терапију инфекција, оспособљава се за примјену локалне анестезије и за некомпљикована вађења зуба у одраслих, терапију компликација, посебно антишок терапију и овладава методама дезинфекције и стерилизације.

8) Максилофацијална хирургија са хитном медицинском и стоматолошком помоћи

Приправник се упознаје са ургентним стањима у медицини и стоматологији и обучава се да може пружити хитну медицинску и стоматолошку помоћ, посебно код повреда максилофацијалне регије, са казуистиком и начинима лијечења хоспитализованих болесника, инфекцијама дубоких предјела лица, бенигним и малигним обољењима максилофацијалне регије, посебно рану дијагностику претканцерозних стања, дијагностиком и принципима лијечења у обиму потребним за тријажу.

9) Социјална медицина

Приправник се упознаје са основним принципима социјалне медицине и система здравствене заштите, упознаје се са методологијом праћења и проучавања здравственог стања становништва, методама планирања и програмирања у здравству, сарађује у изради планова и програма и њихове евалуације, савладава основе здравствене статистике и практично их примјењује, упознаје се са мјестом и улогом здравственог васпитања у здравственој заштити и методологијом здравствено-васпитног рада у свакодневној пракси, упознаје се са основном концепцијом организације здравствене дјелатности, подјелом рада по нивоима дјелатности, нормативима и стандардима рада, надзором над стручним радом и друго.

г) дипломирани медицинар здравствене његе

Члан 11.

(1) Програм приправничког стажа за дипломираног медицинара здравствене његе траје годину дана, а састоји се од:

а) основног дијела и

б) стручног дијела.

(2) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

а) Здравствено просвјешћавање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:

1) основне карактеристике здравственог стања становништва,

2) начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,

3) обавезне имунизације и противепидемијске мјере,

4) начин припреме програма здравственог васпитања,

5) здравствено-васпитни рад у здравственим установама, школама, породицама и привредном друштву;

б) Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана и обухвата:

1) основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,

2) упознавање са евиденцијама у здравству,

3) упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),

4) усвајање практичних вјештина из медицинске информатике;

в) Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у Служби хитне медицинске помоћи и обухвата:

1) приправник се упознаје са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,

2) правне аспекте пружања прве помоћи,

3) тријажу повријеђених и обољелих,

4) препознавање различитих стања код повријеђених,

5) препознавање знакова који угрожавају виталне функције,

6) препознавање знакова код унутрашњег крварења код различитих повреда,

7) начин заустављања крварења,

8) поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),

9) начин имобилизације прелома,

10) вјештачко дисање,

11) поступак са психотично немирним пацијентима и

12) начин и услове рада у ванредним приликама.

(3) Стручни дио приправничког стажа за дипломира-ног медицинара здравствене њега траје 300 дана и обухвата:

а) здравствена њега у болничкој дјелатности траје 150 дана, и то:

1) здравствена њега интернистичких пацијената 30 дана,

2) здравствена њега хируршких пацијента 30 дана,

3) здравствена њега код инфективних болести 15 дана,

4) здравствена њега пацијента у гинекологији и акушерству 15 дана,

5) здравствена њега у педијатрији 15 дана,

6) здравствена њега у неурологији 15 дана,

7) здравствена њега у психијатрији 15 дана и

8) здравствена њега у онкологији 15 дана.

1.1. Здравствена њега интернистичких пацијената

Упознавање са радом на свим интернистичким одјељењима - клиникама. Учествовање у изради плана здравствене њега за све интернистичке пацијенте, прати његово спровођење као и евалуацију.

Познавање и примјена етичких начела односа према пацијенту, себи, другим здравственим радницима и сарадницима, примјена начела савјесности и хуманости, професионална тајна. Поступак са пацијентом при пријему у болницу, однос и сарадња са породицом, упознавање пацијента са установом, кућним редом, могућношћу употребе простора њему намијењених, могућност његове комуникације са породицом. Поступак код нагле смрти, сарадња са породицом и помоћ. Упознавање пацијента са његовим правима и дужностима - познавање Женевске конвенције.

Сви видови њега у јединици опште - интензивне њега:

- коронарне интензивне њега и

- стерилној јединици.

Посебне припреме и поступак са пацијентом код ендоскопских претрага.

Припрема и/или учествовање у тиму у извођењу дијагностичких и терапијских процедура.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега свих интернистичких пацијената, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 30 дана приправник спроводи на интерној клиници/одјељењу.

2.1. Здравствена њега хируршких пацијената

Упознаје се са радом на хируршким одјељењима/клиникама.

Специфичност здравствене њега: збрињавање пацијента код захвата, у трауматологији, абдоминалној хирургији,

торакалној хирургији, васкуларној, неурохирургији и урологији, здравствена њега у постоперативној јединици интензивне њега, поступак са пацијентом након анестезије, праћење виталних функција, давање и контрола инфузијске терапије, трансфузије крви и интравенозне терапије, њега стоме, специфичност здравствене њега у катастрофама.

Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 30 дана приправник спроводи на хируршкој клиници/одјељењу.

3.1. Здравствена њега код инфективних болести

Упознаје се са радом на инфективним клиникама/одјељењима.

Специфична здравствена њега инфективних болести централног нервног система, специјална њега обољелих од вирусних инфекција дисајних путева, узимање материјала за дијагностичке поступке специфичности здравствене њега у катастрофама.

Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на инфективној клиници/одјељењу.

4.1. Здравствена њега пацијента у гинекологији и акушерству

Упознаје се са радом на гинеколошким одјељењима.

Специфичности здравствене њега у гинекологији и акушерству, припрема и извођење специјалних медицинско-техничких захвата у гинекологији - преоперативна припрема пацијента и постоперативна њега. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на гинеколошкој клиници/одјељењу.

5.1. Здравствена њега у педијатрији

Упознаје се са радом на педијатријским одјељењима.

Извођење, терапијских и дијагностичких захвата у дјечјој доби, и то за болести: дисајних органа, за болести крви, срца и крвних жила, за болести бубрега, за болести нервног система, за болести акутних и хроничних поремећаја прехране, ендокрине болести и болести мишићно-коштано-г система, специфична њега дјетета у дјечјој хирургији, специфичност њега у катастрофама.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на педијатријској клиници/одјељењу.

6.1. Здравствена њега у неурологији

Упознаје се са радом на неуролошким одјељењима.

Специфичност рада медицинске сестре на неуролошком одјељењу, припрема и поступак са пацијентом код специфичних неуролошко-лабораторијских претрага, рад у јединици интензивне њега неуролошких пацијената, специфичности њега у катастрофама.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, пла-

нирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на неуролошкој клиници/одјељењу.

7.1. Здравствена њега у психијатрији

Упознаје се са радом на психијатријском одјељењу.

Рад сестре у јединици интензивне њега психијатријских болесника, пријем-отпуст болесника, социотерапијска заједница - психијатријски клуб, специфичност њега у катастрофама.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на психијатријској клиници/одјељењу.

8.1. Здравствена њега онколошког пацијента

Упознаје се са радом на онколошком одјељењу.

Посебне методе рада при обради пацијента. Специфичан начин рада са пацијентом обољелим од малигних обољења са посебним освртом на социјално медицинске проблеме. Едукативни рад са пацијентом са посебним нагласком на превенцију обољења насталих усљед имунодефицирности и препознавање симптома ових обољења. Упознавање са могућношћу дјеловања на подручју њега онколошког пацијента у амбулантним условима.

Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над имплементацијом и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на одјељењу болнице.

б) Здравствена њега у примарној здравственој заштити траје 150 дана, и то:

1. Програм приправничког стажа дипломираног медицинара здравствене њега у примарној здравственој заштити обухвата:

1.1. Дјелатност медицинске сестре у заједници 90 дана

1.2. Рад у амбуланти породичне медицине 60 дана

1.1.1. Дјелатност медицинске сестре у заједници

Упознавање са радом медицинске сестре у заједници. Значај тимског рада у локалној заједници, сарадња са другим партнерима који се налазе у локалној заједници ради унапређења и одржавања здравља становништва.

Комплексна заштита породице са посебном бригом за њене чланове због заштите здравља дјете, жена, трудница, старих и немоћних, хроничних, заразних и дегенеративних болести, алкохолизма и зависности, поремећаја менталног здравља и др. Утврђивање хигијенског и социјално-економског стања породице и процјена утицаја фактора околне на здравље дјете, појединца и породице. Проналажење болесних, старих, немоћних, ментално и физички дефектних, социјално угрожених, те њихово збрињавање. Учествоје у савјетовању циљних група или појединца у одвикавању од пушења, наркоманије, алкохолизма, здрави стилу живота, дијабетеса, гојазности, физичка активности, дојење, итд. Здравствено-васпитни рад и социјална заштита у заједници и локалним групама по методи процеса здравствене њега са тежиштем на континуитету здравствене њега. Пружање здравствене њега за болесна и инвалидна лица у дому. Вођење документације медицинске сестре у заједници и редовно извјештавање.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 90 дана приправник спроводи у служби медицинских сестара у заједници.

1.1.2. Рад у амбуланти породичне медицине

Упознавање са радом у породичној медицини, а обухвата: асистирање доктору медицине у његовим дужностима, узимање сестринске анамнезе, помагање у вођењу комплетне медицинске евиденције и документације, пружање информација пацијенту, заказивање редовних и контролних прегледа, учествовање у здравственом васпитању, учествује приликом пријема пацијента, успоставља здравствену документацију, примјењује прописану терапију, мјери крвни притисак, узима узорке за лабораторијске претраге, врши превијања и друге послове у амбуланти породичне медицине, врши савјетовање пацијента, сарађује са медицинском сестром у заједници.

Учествоје у програмима научноистраживачког рада.

Учествоје у организацији и спровођењу циљаних и периодичних систематских прегледа.

Вођење медицинске документације, картотеке и регистра.

Обрада података и извјештавање.

Све активности усмјерене на организацију тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.

д) дипломирани медицинар - физиотерапеут и радни терапеут

Члан 12.

(1) Програм приправничког стажа за дипломираног медицинара - физиотерапеута и радног терапеута траје годину дана, а састоји се од:

а) основног дијела и

б) стручног дијела.

(2) Основни дио приправничког стажа траје 15 дана и обухвата:

а) упознавање са прописима који се тичу стручног звања, и то:

1) Закон о заштити становништва од заразних болести и

2) Закон о евиденцијама из области здравства.

(3) Стручни дио приправничког стажа траје 350 дана и обухвата:

а) кинезитерапија 170 дана,

б) физикална терапија 60 дана,

в) медицинска рехабилитација и хабилитација 60 дана,

г) радна терапија 60 дана.

1. Кинезитерапија

Приправник спроводи приправнички стаж из кинезитерапије у јединици (сали) за кинезитерапију и у стационару уз болеснички кревет гдје:

- примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији неуролошких болесника (одраслих и дјете), као што су:

- вјежбе за релаксацију, тестови активности свакодневног живота, основни поступци Кабат и Бобатх, ВОЈТА методе,

- примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији трауматизованих болесника (преоперативни и постоперативних третман),

- примјењује кинезитерапеутске поступке код ортопедских болесника, као што су поступци за примјену ортопедских помагала, вјежбе (школа) ходања, вјежбе код сколиоза и осталих деформитета,

- примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији реуматских болесника (код реуматоидног артрити-

са, дископатија, анкилозантног спондилитиса),

- примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији интернистичких болесника (у превенцији инфаркта миокарда и постинфарктној рехабилитацији, код сметњи периферне циркулације, код дијабетеса, код респираторних болесника, у периоду после операције срца, периферног крвотока и плућа, као и код разних болести које захтијевају рехабилитацију у току лијечења).

2. Физикална терапија

Приправник спроводи приправнички стаж из физикалне терапије у јединици за физикалну терапију, гдје апликује одређене модалитете физикалне терапије, и то:

- хидротерапију (купке, тушеви, вјежбе у базену, подводна масажа),

- криотерапију (криомасажа, облози),

- парафинотерапију (парафински облози, вјежбе с парафином),

- масажу (класична масажа, мануелна масажа, масажа с апаратима, лимфна дренажа),

- електротерапију (ултразвук, кратки талас, аналгезија и електростимулација, ултравиолетно зрачење, електрофореза и друго),

- магнетотерапију (МГ) и

- ласеротерапију.

У току приправничког стажа у јединици за физикалну терапију приправник се упознаје с разним електродијагностичким методама.

3. Медицинска рехабилитација и хабилитација

3.1. Медицинска хабилитација дјеце (дјеца са неуроразвојним поремећајима - ризико дјеца, дјеца са урођеним манама, менталноретардована дјеца итд.)

3.2. Медицинска рехабилитација одраслих:

а) медицинска рехабилитација неуролошких пацијената (пацијенти са болестима и повредама ЦНС и РНС),

б) медицинска рехабилитација реуматолошких пацијената,

в) медицинска рехабилитација трауматолошких и ортопедских пацијената,

г) медицинска рехабилитација кардиоваскуларних пацијената,

д) медицинска рехабилитација пулмолошких пацијената,

ђ) медицинска рехабилитација геријатријских пацијената,

е) медицинска рехабилитација онколошких пацијената.

4. Радна терапија

4.1. Приправник се упознаје и спроводи одређене радне процедуре кроз:

4.1.1. окупациону радну терапију и

4.1.2. функционалну радну терапију.

4.2. Приправник се посебно упознаје са оспособљавањем пацијената са разним функционалним поремећајима ради њиховог оспособљавања за активности дневног живота (АЦ) и са заштитним положајима и покретима.

У оквиру стажа потребно је да приправник током радне терапије овлада оспособљавањем за препрофесионалну активност.

Приправник се упознаје са оцјеном радне способности пацијента.

ђ) дипломирани нутрициониста

Члан 13.

(1) Програм приправничког стажа за дипломираног нутриционисту траје годину дана и састоји се из:

а) основног дијела и

б) стручног дијела.

(2) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и идентичан је Програму приправничког стажа из члана 8. став 2. овог програма.

(3) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

а) исхрана здравих људи 150 дана и

б) исхрана болесника 150 дана.

Приправник се оспособљава за самосталан рад на реализацији норматива, изради рецептура, јеловника и асортимана јела, врши контролу правилне обраде и припремања намирница, организује пренос и чување хране у самом објекту и изван њега, води бригу о одржавању хигијене запосленог радника, опреме и уређаја, оспособљава се за узимање дијеталне анамнезе, упознаје и спроводи здравствено-нутрициони васпитни рад и води нутрициону документацију и других средстава за вођење евиденције у области здравствене и нутриционе заштите и састављању прописаних извјештаја.

е) дипломирани санитарни инжењер

Члан 14.

(1) Програм приправничког стажа за санитарног инжењера траје годину дана и састоји се из:

а) основног дијела и

б) стручног дијела.

(2) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и идентичан је Програму приправничког стажа из члана 8. став 2. овог програма.

(3) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

а) Рад на спречавању и сузбијању заразних болести и санитације околине ..... 120 дана

б) Рад на пословима дезинфекције, дезинсекције, дератизације и на другим пословима које врши јединица ..... 30 дана

в) Упознавање са задацима и радом санитарне инспекције ..... 150 дана.

1. Рад на спречавању и сузбијању заразних болести и санитације околине 120 дана

Приправник спроводи приправнички стаж у хигијенско-епидемиолошким јединицама Института за јавно здравство или хигијенско-епидемиолошким службама дома здравља и обухвата:

1) упознаје стање у односу на кретања заразних болести, на снабдијевање водом и диспозицију отпадних материја и на друге факторе околине који утичу на људско здравље, на подручје на којем дјелује организација здравства у којој спроводи приправнички стаж,

2) води евиденцију заразних болести и брине се за уредно пријављивање заразних болести,

3) учествује при теренским испитивањима појаве заразних болести,

4) упознаје прописе о надзору над лицима запосленим у промету животних намирница и над другим лицима која подлијежу здравственом надзору, издаје и води евиденцију издатих здравствених листова,

5) води евиденцију клицоноштва,

6) узима узорке за хемијске и микробиолошке претраге,

7) води потребне евиденције и учествује при организацији и извођењу вакцинисања,

8) припрема инструменте и учествује у вакцинацији,

9) врши претраге воде и животних намирница које се спроводе у јединици,

10) учествује при спровођењу надзора над јавним и индивидуалним објектима водоснабдијевања,

11) учествује при вршењу надзора над објектима за диспозицију отпадних материја,

12) учествује у испитивању животне и радне околине човјека,

13) учествује у рјешавању санитарно-техничких проблема, оцјењивању пројектне документације, надзору изведбе пројеката индустријских објеката итд.

2. Рад на пословима дезинфекције, дезинсекције, дератизације и на другим пословима које врши јединица 30 дана

Приправнички стаж у трајању од 30 дана приправник спроводи на одјељењима за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију Института за јавно здравство Републике Српске и обухвата:

1) упознаје поступке, препарате и опрему који се користе у дезинфекцији,

2) дезинсекцији и дератизацији,

3) упознаје правила безбједне примјене пестицида као и средства и заштиту при раду,

4) упознаје прописе везане уз вршење послова ДДД,

5) практично врши препознавање врста глодара и чланконожаца значајних за јавно здравство,

6) учествује у утврђивању и праћењу инфестације глодарима и чланконожцима на терену,

7) активно учествује у раду теренских екипа при спровођењу дератизације антикоагулантним мамцима, дезинсекције гмижућих и летећих инсеката, те завршне дезинфекције простора и површина.

3. Упознавање са задацима и радом санитарне инспекције 150 дана:

1) учествовање у спровођењу санитарног надзора заједно са санитарним инспектором на терену,

2) упознавање са писањем записника и рјешења у првостепеном поступку,

3) упознавање организације санитарне инспекције,

4) превентивни санитарни надзор над изградњом,

5) превентивни санитарни надзор над спречавањем и сузбијањем заразних болести,

6) над производњом и прометом предмета опште употребе и животних намирница,

7) над производњом, коришћењем и прометом отрова,

8) над водама и средствима снабдијевања водом,

9) над квалитетом зрака,

10) хигијенским условима у јавним објектима.

Приправнички стаж у трајању од 150 дана приправник спроводи у општинској санитарној инспекцији.

II - ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИК СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА

Члан 15.

(1) Програм приправничког стажа за медицинску сестру/медицинског техничара, медицинску сестру за породично-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошки техничар, санитарни техничар/лабораторијско-санитарни техничар, фармацеутског техничара, дијетичара, лабораторијског техничара, зубног техничара, стоматолошку сестру - техничара и физиотерапеутског техничара траје 182 дана.

(2) Приправнички стаж за медицинску сестру/медицинског техничара, медицинску сестру за породично-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошки техничара обавља се:

а) у дому здравља - 92 дана,

б) у стационарној здравственој установи - 90 дана,

(3) Програм приправничког стажа обухвата:

а) За медицинску сестру/медицинског техничара:

Оспособљавање кроз практичан рад за самостално обављање општих и специјализованих послова здравствене његе; усмјеравање на савлађивање метода и поступака у циљу пружања здравствене заштите у домену примарне,

секундарне или терцијарне превенције; примјену методе асепсе и антисепсе и рад у асептичним условима, а посебно на спречавању интрахоспиталних инфекција, упознавање основних принципа и циљева здравствено-васпитног рада и учествовање у спровођењу здравственог васпитања као интегралног рада у свакодневној пракси; упознавање са примјеном принципа исхране здравих и болесних људи; практичан рад на вођењу основне медицинске документације и евиденције.

б) За медицинску сестру за породично-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошког техничара:

Припрема потребан материјал, прибор и инструменте за рад; припрема болеснице за преглед и гинеколошке интервенције; обучава се у контроли виталних функција, спровођењу терапије и узимању материјала за анализе; припрема болесница за операцију, спроводи његу оперисаних болесница; води медицинску документацију; врши пријем и тријажу трудница; прати стања труднице у сва четири порођајна доба; спроводи здравствено-васпитни рад са трудницом и бабињаром; њега и контрола труднице код патолошких трудноћа; спровођење свих хигијенско-епидемиолошких мјера и спречавање интрахоспиталних инфекција.

(4) Програм приправничког стажа за санитарног техничара обухвата:

Прати стање у односу на кретање заразних болести, снабдијевањем водом и диспозиције отпадних материјала и друге факторе околине који утичу на људско здравље, на подручју на коме делује здравствена установа; врши надзор над лицима запосленим у промету намирница и над другим лицима која подлијежу здравственом надзору; издаје и води евиденцију санитарних књижица; води евиденцију клицоноша; узима узорке за хемијска и микробиолошка испитивања и води потребну евиденцију; врши надзор над јавним и индивидуалним водним објектима као и објектима за диспозицију отпадних материја; учествује у испитивању животне и радне средине, ради на пословима дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Приправнички стаж обавља се у Институту за јавно здравство.

(5) Програм приправничког стажа за лабораторијског техничара обухвата:

а) клиничко-биохемијску лабораторију - 62 дана,

б) хематологију - 60 дана,

в) у микробиолошкој лабораторији - 60 дана.

Програм обухвата узимање и пријем биолошког материјала од пацијената, обиљежавање, припрема за рад биолошког материјала; самостално извођење повјерених анализа; упознавање са основним принципима рада апарата на којима изводи анализе.

(6) Програм приправничког стажа за лабораторијско-санитарног техничара обухвата:

Приправнички стаж обавља се у половини времена програма санитарног техничара, а половину времена програма лабораторијског техничара.

(7) Програм приправничког стажа фармацеутског техничара обухвата:

а) Израда и издавање лијекова - 150 дана (апотека):

1) упознавање просторија и опреме апотеке,

2) упознавање са организацијом рада у апотеци, обавезама и одговорностима здравствених радника, те са основним начелима етике и деонтологије,

3) упознавање са законским прописима који регулишу апотекарску дјелатност,

4) упознавање са законским прописима који регулишу стављање лијекова и медицинских средстава у промет,

5) упознавање са циљевима добре апотекарске праксе,

6) упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за апотеке,

7) издавање лијекова са режимом издавања без рецепта, те упознавање са обавезом давања упутства везаног за лијек који се издаје,

8) упознавање и издавање других производа који се законским прописима могу прометовати у апотеци, и улогом фармацеутског техничара при његовом избору и примјени,

9) израда свих облика магистралних и галенских припрема који у свом саставу не садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања према прописима фармакопеје или другим важећим прописима, избор амбалаже, сигнирање и издавање израђених припрема,

10) вођење лабораторијског дневника,

11) упознавање и вођење прописаних евиденција у апотеци,

12) упознавање са административним пословима у апотеци,

13) поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),

14) упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење.

б) Израда галенских препарата - 30 дана (галенска лабораторија):

1) упознавање са простором и организацијом рада у галенској лабораторији, као и са прописима добре производњачке праксе у изради галенских препарата,

2) упознавање са опремом, прибором и фармацеутским операцијама израде галенских препарата,

3) припрема пречишћене воде,

4) израда свих облика галенских препарата према прописима фармакопеје или другим важећим прописима, избор амбалаже, сигнирање израђених препарата,

5) упознавање са чувањем, складиштењем и издавањем израђених препарата,

6) вођење лабораторијског дневника,

7) упознавање са административним пословима у галенској лабораторији,

8) упознавање и служење стручном литературом.

(8) Програм приправничког стажа за зубног техничара обухвата:

а) мобилна протетика .....75 дана

б) фиксна протетика .....75 дана

в) ортодонтски апарати .....32 дана

укупно: .....182 дана.

Програм обухвата израду свих фаза рада код једнодијелних ливених и фасетираних круница, дјелимичних круница, ин-леја, надградње, намјенских круница свих врста, мостова који су програмом предвиђени за четврти степен, израда свих фаза рада тоталних и парцијалних протеза (како класичних тако и скелетираних протеза и ретенционих елемената) од анатомског отиска до дефинитивне обраде и полирање, као и израда свих врста репаратура парцијалних и тоталних протеза, израда ортодонтских апарата од соклирања модела (израда различитих ортодонтских кукица и опруга) до дефинитивне израде са уградњом елемената.

(9) Програм приправничког стажа за стоматолошку стру - техничара обухвата:

а) Превенција и дјечја стоматологија .....30 дана

б) Болести зуба.....45 дана

в) Парадонтологија и болести уста.....30 дана

г) Орална хирургија.....45 дана

д) Стоматолошка протетика.....32 дана

укупно:.....182 дана.

Програм пријема пацијената и припрема за стоматолошке интервенције, припрема радног мјеста за дијагностичке процедуре, конзервативну и хируршку терапију на одјељењима предвиђеним планом и програмом приправничког стажа, припрема инструмената, прибора, медикамената и материјала за стоматолошке интервенције на одјељењима предвиђеним планом приправничког стажа и асистирање стоматологу за вријеме извођења интервенција, распремање радног мјеста послје стоматолошких интервенција, дезинфекција и стерилизација инструмената и материјала, чишћење и дезинфекција прибора и апарата, контрола стерилизације, требовање и чување инструмената, материјала, медикамената и потребног прибора и старање о њиховом правилном утрошку, вођење и чување стоматолошке документације, спровођење превентивних мјера и здравствено-васпитни рад.

(10) Програм приправничког стажа за физиотерапеутског техничара обухвата:

а) дом здравља (ЦБР центар).....120 дана

б) стационарна здравствена установа.....62 дана

укупно: .....182 дана.

Програм приправничког стажа за физиотерапеутског техничара обухвата: оспособљавање кроз практични рад за самостално обављање послова и задатака своје струке у циљу пружања здравствене заштите и спровођење терапијских процедура у области: фототерапије, термотерапије, хидротерапије, криотерапије, механотерапије, електротерапије, сонотерапије, вођење одговарајуће документације.

(11) Програм приправничког стажа за дијетичара обухвата:

У области унапређивања исхране приправник се упознаје са антропометријским инструментима и мјерењима и проценом стања ухрањености, са начином утврђивања енергетских потреба, као и потреба за хранљивим и заштитним материјалима, са протоколима израде дијета здравих и болесних лица.

Прилог број 2

ПРИПРАВНИЧКА КЊИЖИЦА ЗА ЗДРАВСТВЕНЕ РАДНИКЕ И ЗДРАВСТВЕНЕ САРАДНИКЕ

Презиме (очево име) и име приправника _____

Датум рођења _____ мјесто _____

Дипломирао/-ла дана _____

Назив школе, односно факултета _____

Број и датум издате дипломе _____

Назив и мјесто здравствене установе/односно приватне праксе _____

(М. П.)

_____ (потпис директора/потпис оснивача)

Страна 2

Стаж почео/-ла дана _____ / _____ године

у _____

назив и мјесто здравствене установе

(М. П.)

_____ (потпис директора)

Стаж завршио/ла дана _____ године _____

у _____

(назив и мјесто здравствене установе/односно

приватне праксе)

_____ (потпис директора/потпис оснивача)

Страна 3
 Назив и мјесто здравствене установе _____
 _____
 Назив организационе јединице _____
 _____
 Трајање практичног рада од ___/___ до ___/___ године
 Опис послова:

Страна 4
 Описна оцјена рада:
 (М. П.)
 _____
 _____
 (потпис директора/
 потпис оснивача) (потпис и факсимил овл.
 здрав. радника - сарадника)
 Страна 4-20

РЕПУБЛИКА СРПСКА
 МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА
 И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Прилог број 3

ПРИЈАВА ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА

(Ако је запослен - назив и сједиште здравствене установе,
 друге организације или заједнице у којој је кандидат за-
 сновао радни однос)

Пријављујем се за полагање стручног испита за стручни
 назив - профил

Презиме, очево име и име: _____
 Дан, мјесец и година рођења: _____
 Мјесто рођења: _____
 Дипломирао/-ла _____ године
 Приправнички стаж провео/ла сам од ___/___ до ___/___
 године
 У укупном трајању од _____ мјесеци
 Адреса становања, град, улица и број _____
 Телефон: _____
 _____ (датум) _____ (потпис кандидата)

Прилог број 4

ЗАПИСНИК О ПОЛАГАЊУ СТРУЧНОГ ИСПИТА

I

Пред испитном комисијом, именованом рјешењем ми-
 нистра здравља и социјалне заштите, број ___ од ___/___
 године, полагао/-ла је стручни испит здравствени радник -
 здравствени сарадник _____

име (очево име) презиме

Полагање испита одобрено је рјешењем Министарства
 здравља и социјалне заштите, број ___ од ___/___ године.

Кандидат је завршио/-ла _____

(навести стручну спрему)

дана ___/___ године и приправнички стаж за _____

дана ___/___ године.

II

Стручни испит је полагао/-ла дана ___/___ године.
 Испит је почео у _____ часова.

Кандидату су постављена сљедећа питања:

Посебни дио:

_____
 _____
 _____

Општи дио:

Испит је завршен у _____ часова.

III

Забљешке о одустајању од полагања стручног испита.
 Кандидат је - није положио стручни испит.

Секретар
 Председник

Комисија

1. _____
 2. _____

Прилог број 5

РЕПУБЛИКА СРПСКА

В Л А Д А

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ
 ЗАШТИТЕ

Број: _____/___ године

Бања Лука, _____/___ године

На основу члана 20. Правилника о програму и поступ-
 ку полагања стручног испита ("Службени гласник Репу-
 блике Српске", број ___/___), Министарство здравља и со-
 цијалне заштите издаје

У В Ј Е Р Е Њ Е

Здравствени радник - здравствени сарадник _____
 Полагао/-ла _____ године стручни испит за звање

пред Испитном комисијом Министарства здравља и соци-
 јалне заштите.

Према оцјени Испитне комисије, кандидат је ПОЛО-
 ЖИО/-ЛА испит.

Председник
 Испитне комисије

Министар

(М. П.)

Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

На основу члана 86. став 2. Закона о републичкој упра-
 ви ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08,
 11/09, 74/10 и 86/10) и члана 22. Закона о премјеру и ката-
 стру непокретности ("Службени гласник Републике Срп-
 ске", бр. 34/06, 110/08 и 15/10), директор Републичке упра-
 ве за геодетске и имовинско-правне послове д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О СТУПАЊУ НА СНАГУ КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ ДИЈЕЛА ОПШТИНЕ ТРЕБИЊЕ, И ТО ЗА КО ВОЛУЈАЦ

I

Утврђује се да је израђен и ставља се у службену упо-
 требу катастар непокретности дијела општине Требиње, и
 то за катастарску општину Вољујац површине 766 ха 49 а
 45 м².